

Linja-autoliikenteen järjestäminen ja rooli tulevaisuudessa

Liikenne- ja viestintävaliokunta
kuuleminen 8.3.2013

Joukkoliikenteen rooli tulevaisuudessa

- Joukkoliikenne on osa valtion, seutujen ja kuntien maankäytön ja liikennejärjestelmän kokonaisuutta ja palvelutoimintaa; alue- ja yhdyskuntarakenne vaikuttaa
- Joukkoliikenteen asema ja rooli tulee määritellä yhtenä osana liikennejärjestelmää.
- Kaupunkiseuduilla on yleensä isompia liikenteellisiä, ympäristöllisiä ja sosiaalisia tavoitteita joukko-liikenteen käytölle, jolloin sille halutaan vahva rooli.
- Pienemmillä seuduilla rooli on sosiaalisempi ja ensisijaista on peruspalvelujen ja henkilökuljetusten turvaaminen.
- Mitä isompi osuus matkoista halutaan hoitaa joukkoliikenteellä, sitä parempaan palvelutasoon ja edullisempaan matkustamiseen on tarve, sitä voimakkaammin tarvitaan edistäviä toimia ja julkista rahoitusta
- Mitä vähemmän joukkoliikenteelle on kysyntää, sitä tärkeämpää on hoitaa kaikki alueen henkilökuljetustarpeet hyvin koordinoituna.

Miten linja-autoliikenne tulisi järjestää asukasmäärältään ja palvelutarpeiltaan toisistaan poikkeavilla maan eri alueilla?

- Muutostarve: PSA ja joukkoliikennelaki 2009
- Kaukoliikenne pääosin markkinaehtoisena, ilman julkista tukea, kilpailua ja kilpailukykyä edistäen
- Tuetut alueelliset liikenteet:
 - » Isoilla kaupunkiseuduilla PSA:n mukaisena, kilpailukykyä ja käyttöä lisäten
 - » Muilla kaupunkiseuduilla PSA:n mukaisena, kilpailukykyä ja käyttöä ylläpitäen
 - » Maaseudulla PSA:n mukaisena, eri kuljetustarpeita yhdistäen, peruspalvelut turvaten, matkojen yhdistelyä ja kutsuohjausta hyödyntäen
 - » Viranomaisen valitsee järjestämisen sopimusmallin (käyttöoikeussopimus, bruttosopimus) alueen ja tarpeen mukaisesti; hankkii liikenteen hankintasäädösten mukaisesti

Kuntien tehtäviä - kunnat ovat erilaisia

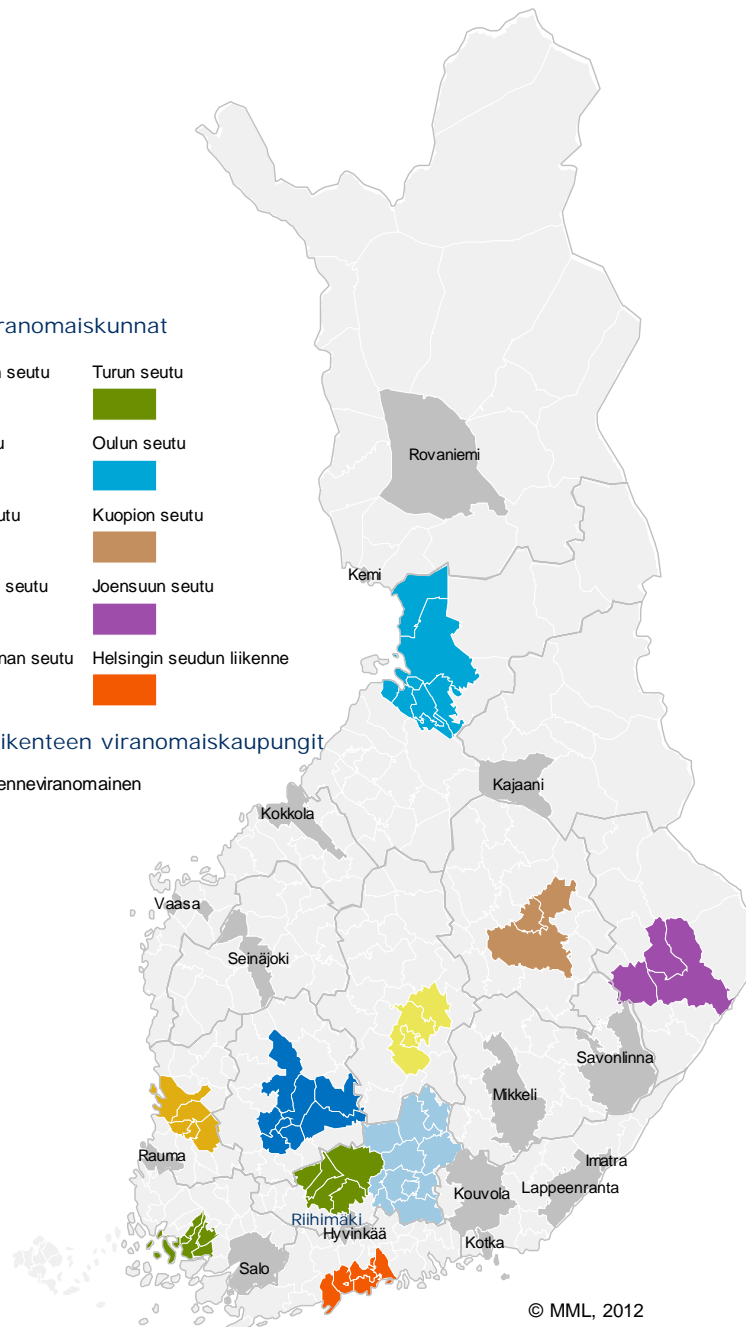
- Henkilökuljetukset
 - » Kaikilla kunnilla on lakisääteisiä tehtäviä tiettyjen henkilökuljetusten järjestämisessä, mm. perusopetuslain ja vammaispalvelulain mukaisesti
- Joukkoliikenne
 - » Joukkoliikenteen järjestäminen tai tukeminen ei ole kuntien lakisääteinen vaan harkinnanvarainen tehtävä, josta kukin kunta päättää omien tarpeidensa mukaan.
- Joukkoliikennelain antamat tehtävät
 - » Palvelutasomääritykset, suunnittelu ym. tehtävät ja niihin osallistuminen vaihtelee kuntien aseman mukaan: viranomaiskaupungit (16), seutuviranomaiset (HSL+9 kaupunkia), seutuviranomaisten jäsenkunnat (55) ja muut kunnat

Seutuviranomaiskunnat

Tampereen seutu	Turun seutu
Porin seutu	Oulun seutu
Lahden seutu	Kuopion seutu
Jyväskylän seutu	Joensuun seutu
Hämeenlinnan seutu	Helsingin seudun liikenne

Joukkoliikenteen viranomaiskaupungit

Joukkoliikenneviranomainen

© MML, 2012

Lista joukkoliikenteen kunnallisiin viranomaisiin kuuluvista kunnista

- Joukkoliikenteen viranomaiskaupunki (16 kpl):
Hyvinkään, Imatran, Kajaanin, Kemin, Kokkolan, Kotkan, Kouvolan, Lappeenrannan, Mikkelin, Rauman, Riihimäen, Rovaniemen, Salon, Savonlinnan, Seinäjoen tai Vaasan kaupungit
- Joukkoliikenteen seudullinen kunnallinen viranomainen (10 kpl/ 55 kuntaa) :
 - 1) Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Keravan, Kirkkonummen, Sipoon ja Vantaan kuntien muodostamalla alueella;
 - 2) Hämeenlinnan kaupunki Hattulan, Hämeenlinnan ja Janakkalan kuntien muodostamalla alueella;
 - 3) Joensuun kaupunki Joensuun, Kontiolahden ja Liperin kuntien muodostamalla alueella;
 - 4) Jyväskylän kaupunki Jyväskylän, Laukaan ja Muuramen kuntien muodostamalla alueella;
 - 5) Kuopion kaupunki Kuopion ja Siilinjärven kuntien muodostamalla alueella;
 - 6) Lahden kaupunki Asikkalan, Hartolan, Heinolan, Hollolan, Hämeenkosken, Kärkölän, Lahden, Nastolan, Orimattilan, Padasjoen ja Sysmän kuntien muodostamalla alueella;
 - 7) Oulun kaupunki Iin, Kempeleen, Limingan, Lumijoen, Muhoksen, Oulun ja Tyrnävän muodostamalla alueella;
 - 8) Porin kaupunki Harjavallan, Kokemäen, Nakkilan, Porin ja Ulvilan kuntien muodostamalla alueella;
 - 9) Tampereen kaupunki Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Tampereen, Vesilahden ja Ylöjärven kuntien muodostamalla alueella;
 - 10) Turun kaupunki Kaarinan, Liedon, Naantalın, Raision, Ruskon ja Turun kuntien muodostamalla alueella.

Muiden kuntien (249 kpl) alueella joukkoliikenteen viranomainen on alueen ELY- keskus.

ELY- alueiden kunnat ja linja- autoliikenne

- Kunnat osallistuvat jatkossakin joukkoliikenteen rahoitukseen harkintansa mukaisesti
- Kuntien maksuosuuteen vaikuttavat haluttu palvelutaso ja lippujen hinnat sekä valtion maksuosuus
- Kunnat ovat osallistuneet ELYjen palvelutasomäärityksiin ja alennettujen lippujen hintojen määrittämiseen
- Järjestämistapasuunnitelmia on käsitelty myös alueellisissa joukkoliikenneryhmissä
- Joukkoliikenteen ja kuntien henkilökuljetusten suunnittelua alueellisina kokonaisuuksina ei vielä ole pystytty tekemään täydellä teholla (huom. selvitysmiehen tulevat ehdotukset)
- Ennen liikenteen hankintaa ELYt tekevät kuntien kanssa nykyisiä lippusopimuksia vastaavat yhteistoimintasopimukset kevään ja alkusyksyn aikana 2013
- Julkinen rahoitus on nykytasolla: jos valtio vastaa entisen suuruisesta alijäämäosuudesta ja palvelutasoon ei tehdä oleellisia muutoksia, on kuntien rahoitusosuus entinen korotettuna kustannustason nousulla

Mitkä ovat linja-autoliikenteen keskeiset haasteet ja ratkaistavat kysymykset tulevaisuudessa?

- PSA:n (1370/2007) mukaisen julkisen tuen toteuttaminen on viranomaisilla hyvässä käynnissä, mutta haasteena on
 - » Kireä aikataulu ensimmäisiin muutoksiin 2014 kesällä
 - » Liikenteen kilpailuttamisen hallinta (malliasiakirjoja valmistumassa)
 - » Lippu- ja maksujärjestelmien hallinta (hankintaprosessi käynnissä)
 - » Viranomaisten (erityisesti ELYjen) resurssit muutosvaiheessa
 - » Alan valmistautumattomuus muutoksiin?
- Valtion rahoituksen riittämättömyys
 - » Määrärahat ennallaan, kustannukset kasvavat => ostovoima vähenee => palveluja vähennettävä, lipunhintoja nostettava => paine kuntien rahoitusosuuteen kasvaa
 - » Valtion rahoitusosuus pitäisi kattaa keskimäärin vähintään puolet linja-autoliikenteen alijäämästä; pitkäjänteisyys ja indeksikorotukset
- Linja-autoliikenteen kustannusten hallinta
 - » Polttoainevero/ veronpalautusjärjestelmä tarpeen
 - » Ei alv-korotuksia henkilökuljetuksiin